

08/231-357/ПР
14.03.2024

КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА

III СЕСІЯ IX СКЛИКАННЯ

РІШЕННЯ

№ _____

ПРОЄКТ

**Про звернення Київської міської ради до
Міністерства культури та інформаційної
політики України і Національного музею
історії України щодо вжиття відповідних заходів
з метою збереження в експозиції Музею історії
міста Києва київської реліквії –
барельєфа «Архангел Михаїл»**

Відповідно до статті 11 Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про столицю України - місто-герой Київ» та Закону України «Про музеї та музейну справу» Київська міська рада

ВИРІШИЛА:

1. Направити звернення Київської міської ради до Міністерства культури та інформаційної політики України і Національного музею історії України щодо вжиття відповідних заходів з метою збереження в експозиції Музею історії міста Києва київської реліквії – барельєфа «Архангел Михаїл», що додається.
2. Оприлюднити це рішення Київської міської ради у спосіб, визначений чинним законодавством.
3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію Київської міської ради з питань культури, туризму та суспільних комунікацій і постійну комісію Київської міської ради з питань місцевого самоврядування та зовнішніх зв'язків.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

ПОДАННЯ:

Депутатка Київської міської ради

Вікторія МУХА

ПОГОДЖЕНО:

Постійна комісія Київської міської ради з
питань культури, туризму
та суспільних комунікацій
Голова

Вікторія МУХА

Секретар

Володимир АНДРУСИШИН

Постійна комісія Київської міської ради з
питань місцевого самоврядування та
зовнішніх зав'язків
Голова

Юлія ЯРМОЛЕНКО

Секретар

Ігор ХАЦЕВИЧ

Начальник управління
правового забезпечення
діяльності Київської міської ради

Валентина ПОЛОЖИШНИК

**Звернення Київської міської ради до
Міністерства культури та інформаційної політики України і
Національного музею історії України
щодо вжиття відповідних заходів з метою збереження
в експозиції Музею історії міста Києва
київської реліквії - барельєфа «Архангел Михаїл»**

Депутати Київської міської ради та колектив Музею історії міста Києва стурбовані тим, що Музей історії міста Києва може втратити унікальний ключовий експонат своєї експозиції, один із головних символів міського самоврядування української столиці – барельєф «Архангел Михаїл».

Цей барельєф знаходиться в Музеї історії міста Києва з 1982 року. Скульптура «войовничого» архангела, який стоїть на змієві та встромляє списа йому в пащу, виконана київськими майстрами у 1697 році для прикрашення вежі київської ратуші. Після пожежі на Подолі у 1811 році демонтований барельєф зберігався у будинку вїта Григорія Киселевського, з 1832 року – у будинку Міської Думи та в церкві Всіх Святих на горі Щекавиці. У 1899 році засновник Київського Товариства старожитностей і мистецтв Олексій Мердер передав барельєф новоствореному Київському міському музею, який з часом виріс у сучасний Національний музей історії України. Так міська пам'ятка, яка передавалася для збереження в музей Києва і є суто київським історичним спадком, опинилася в загальноукраїнській національній колекції.

Після створення Музею історії міста Києва артефакт було передано столиці для експонування. Сорок два роки барельєф «Архангел Михаїл» перебував у столичному музеї, що було логічним і справедливим, адже повертало Києву його унікальну реліквію. Лише двічі вона переживала важкі часи: під час виселення музею з Кловського палацу та разом із киянами під час повномасштабного вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року. Але вже в листопаді 2022 року, у Михайлів день, Небесний охоронець повернувся на своє чинне місце в Музеї історії міста Києва. Для барельєфу «Архангел Михаїл» свого часу було створено спеціальне місце експонування та на сьогоднішній день забезпечено відповідні належні умови для його збереження.

За понад сорок років не в одного покоління киян образ барельєфа «Архангел Михаїл» асоціюється саме з Музеєм історії міста Києва та сприймається як його візитівка. Пам'ятка стала відомим символом столиці України. Вона широко використовується в листівках, плакатах, пам'ятних знаках, сувенірних монетах, присвячених Києву. Знаковий артефакт слугує осердям цілої низки освітніх, екскурсійних та наукових столичних проєктів. Понад 300-річний київський «Архангел Михаїл» є не лише важливим візуальним концептом, окрасою музейної колекції, а й ідейним елементом, що надає сенсу загальній справі, у важкий час випробувань втілює образ Небесного охоронця столиці держави, що бореться.

Починаючи з 2016 року, керівництво Національного музею історії України ініціює вилучення барельєфа з експозиції Музею історії міста Києва і повернення його до своїх фондів. Численні перемовини між Музеєм історії міста Києва та Національним музеєм історії України, до яких було залучено Міністерство культури та інформаційної політики України, позитивного результату щодо продовження терміну договору про тимчасове зберігання артефакта не дали. Термін зазначеного договору завершився 15 березня 2024 року. Національний музей історії України відмовив Музею історії міста Києва у подовженні терміну тимчасового зберігання барельєфа «Архангел Михаїл».

Враховуючи вищевикладене, Київська міська рада звертається до Міністерства культури та інформаційної політики України і Національного музею історії України з проханням підтримати колектив Музею історії міста Києва та вжити відповідних заходів з метою збереження в експозиції Музею історії міста Києва київської реліквії.

Київська міська рада впевнена, що Міністерство культури та інформаційної політики України і Національний музей історії України мають усі можливості та законні підстави для законного вирішення цього болючого для міста та містян питання, та не допустять втрати Музеєм історії міста Києва головного символу міського самоврядування української столиці – барельєфа «Архангел Михаїл».

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту рішення Київської міської ради
«Про звернення Київської міської ради до
Міністерства культури та інформаційної політики України і
Національного музею історії України щодо вжиття відповідних заходів
з метою збереження в експозиції Музею історії міста Києва
київської реліквії - барельєфа «Архангел Михаїл»

1. Опис проблем, для вирішення яких підготовлено проект рішення Київради, обґрунтування відповідності та достатності передбачених у проекті рішення Київради механізмів і способів вирішення існуючих проблем, а також актуальності цих проблем для територіальної громади міста Києва.

У 1982 році під час створення Музею історії міста Києва новій інституції музеями України передавалися збережені в оригінальному вигляді артефакти, які були максимально дотичні до минулого української столиці. За згодою Державного історичного музею України (сучасний - Національний музей історії України) відповідно до наказу Міністерства культури Української РСР від 03.05.1982 р. № 465 Музею історії міста Києва був переданий барельєф «Архангел Михаїл», який став найважливішим надбанням як унікальна реліквія, створена, збережена і уперше музеєфікована киянами в своєму місті.

Впродовж понад 40 років барельєф «Архангел Михаїл» постійно знаходиться в головній експозиції Музею історії міста Києва. У філії «Музейно-виставковий центр» на вулиці Богдана Хмельницького, 7, де пам'ятка перебуває з 2012 року, облаштовано спеціальне місце для її експонування з ексклюзивною вітриною, сучасним освітленням, охороною тощо.

Починаючи з 2016 року керівництво Національного музею історії України ініціює вилучення барельєфа з експозиції Музею історії міста Києва і повернення до своїх фондів. Завдяки участі Міністерства культури України між Національним музеєм історії України та Музеєм історії міста Києва у 2019 та 2020 роках уклалися договори на тимчасове зберігання. 15 березня 2024 року завершується термін договору про тимчасове зберігання артефакта. Продовжити зазначений договір керівництво Національного музею історії України відмовляється. Така ситуація загрожує втратою Музеєм історії міста Києва згаданого артефакту.

Зважаючи на обставини, що склалися, Київська міська рада звертається до Міністерства культури та інформаційної політики України як центрального органу виконавчої влади і Національного музею історії України з проханням вжити відповідних заходів з метою збереження в експозиції Музею історії міста Києва унікального ключового експоната, який став загальновідомим і впізнаваним символом української столиці, – барельєфа «Архангел Михаїл».

2. Правове обґрунтування необхідності прийняття рішення Київради (із посиланням на конкретні положення нормативно-правових актів, на підставі й на виконання яких підготовлено проект рішення Київради).

Проект рішення розроблено відповідно до Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про столицю України - місто-герой Київ» та Закону України «Про музеї та музейну справу».

3. Опис цілей і завдань, основних положень проєкту рішення Київради, а також очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків для територіальної громади міста Києва від прийняття запропонованого проєкту рішення Київради.

Проєкт рішення Київської міської ради підготовлено з метою збереження в експозиції Музею історії міста Києва київської реліквії – барельєфа «Архангел Михаїл», який знаходиться в Музеї історії міста Києва з 1982 року і є одним із головних символів міського самоврядування української столиці.

Проєкт рішення передбачає направлення відповідного звернення до Міністерства культури та інформаційної політики України і Національного музею історії України, а також оприлюднення прийнятого рішення Київської міської ради у встановленому законодавством України порядку.

4. Фінансово-економічне обґрунтування та пропозиції щодо джерел покриття цих витрат.

Прийняття цього рішення не потребує додаткового фінансування з бюджету міста Києва, не впливає безпосередньо на показники дохідної частини бюджету міста Києва.

5. Інформація про те, чи містить проєкт рішення інформацію з обмеженим доступом у розумінні статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Проєкт не містить інформацію з обмеженим доступом у розумінні статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

6. Інформація про те, чи стосується проєкт рішення прав і соціальної захищеності осіб з інвалідністю та який вплив він матиме на життєдіяльність цієї категорії.

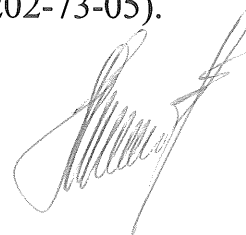
Зазначений проєкт рішення не стосується прав і соціальної захищеності осіб з інвалідністю та не має впливу на життєдіяльність цієї категорії.

7. Прізвище або назву суб'єкта подання, прізвище, посаду, контактні дані доповідача проєкту рішення Київради на пленарному засіданні та особи, відповідальної за супроводження проєкту рішення Київради.

Суб'єктом подання даного проєкту рішення є депутатка Київської міської ради МУХА Вікторія Вячеславівна.

Особою, відповідальною за супроводження проєкту рішення та доповідачем проєкту рішення на пленарному засіданні є депутатка Київської міської ради МУХА Вікторія Вячеславівна (202-73-05).

Депутатка Київської міської ради

Вікторія МУХА

ВИКОНАВЧИЙ ОРГАН КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ)

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ

МУЗЕЙ ІСТОРІЇ МІСТА КИЄВА

Вул. Хрещатик, 2, м. Київ, 01001 тел.: (044) 520-28-22 E-mail: history-kyiv@kyivcity.gov.ua ЄДРПОУ
05534195

07.03.2024 № 060/34-241

Голові постійної комісії Київради з
Питань культури, туризму та суспільних
комунікацій
Вікторії МУСІ

Шановна Вікторіє Вячеславівно!

У 1982 р., під час створення Музею історії міста Києва, до нової культурної інституції музеями України передавалися артефакти, які були максимально дотичні до минувшини української столиці, висвітлювали життя її мешканців, а також збереглися в оригінальному вигляді. Найважливішим надбанням став барельєф «Архангел Михаїл» кін. 17 ст. Рішення про його передачу було логічним і справедливим, оскільки повертало Києву його ж унікальну реліквію: створену, вживану, врятовану, збережену і навіть уперше музеєфіковану киянами в своєму місті.

Барельєф «Архангел Михаїл» із зображенням «войовничого» архангела виготовлений київськими майстрами у 1697 р. для прикрашення вежі київської ратуші. Під час пожежі на Подолі у 1811 р. будинок магістрату згорів, барельєф демонтували й зберігали в будинку вїйта Григорія Киселевського, з 1832 р. – у будинку Міської Думи та в церкві Всіх Святих на горі Щекавиця. 1899 р. засновник Київського Товариства старожитностей і мистецтв Олексій Мердер передав барельєф новоствореному Київському музею старожитностей і мистецтв, в якому з 1912 р. діяв відділ «Старий Київ». Згодом відділ увійшов до Всеукраїнського історичного музею, потім – до Державного історичного музею (нині – Національний музей історії України). Так у фондах НМІУ з'явилася автентична київська пам'ятка – барельєф «Архангел Михаїл» (СК-269, мідь, карбування, гравірування).

У 1982 р. барельєф «Архангел Михаїл» був переданий МІК згідно з наказом Міністерства культури Української РСР № 465 від 03.05.1982 р. за згодою Державного історичного музею України № 355 від 30.04.1982 р. та актом передачі № 465 від 03.05.1982 р. (копії додаються). Відтоді 42 роки

артефакт не полишав стін нашого музею. Він постійно знаходиться в головній експозиції, з 2012 р. – у філії «Музейно-виставковий центр» (вул. Богдана Хмельницького, 7). Для пам'ятки побудовано спеціальне місце експонування, виготовлена й змонтована ексклюзивна вітрина, облаштовано сучасне освітлення, охорона тощо. За час експонування барельєфа в Музеї історії міста Києва його образ став загальновідомим і впізнаваним символом української столиці.

Починаючи з 2016 р., керівництво Національного музею історії України під різними приводами наполегливо ініціює вилучення барельєфа з експозиції МІК і повернення до своїх фондів. Пройдено тернистий шлях перемовин. Попри відсутність у наказі Міністерства культури Української РСР № 465 від 03.05.1982 р. формулювання про тимчасову передачу цього предмета й напису «тимчасово» в акті (є лише підкреслювання), а також через відмову чи неможливість НМІУ надати копію згоди Державного історичного музею України № 355 від 30.04.1982 р. на передачу вказаного артефакту дійти обопільної згоди не вдалося. Результатами складних перемовин, зокрема за участі Міністерства культури України, між НМІУ та МІК уклалися договори на тимчасове зберігання пам'ятки, спочатку на рік (01.02.2019-01.02.2020 рр.), потім на 4 роки (15.03.2020 – 15.03.2024 рр.).

15 березня 2024 р. завершується термін чинної угоди. У червні 2023 р. МІК черговий раз звертався до НМІУ з проханням погодити постійну передачу артефакту, але вкотре отримав відмову. На звернення у лютому 2024 р. з проханням продовжити договір про тимчасове зберігання надійшла незадовільна відповідь (листи додаються).

Звертаємося до Вас, шановна Вікторіє В'ячеславівно, з проханням посприяти у вирішенні болючого питання. Просимо підтримати наш колектив й унеможливити втрату Музеєм історії міста Києва свого ключового експонату, а киян – головного символу й візитівки столиці.

З повагою,

Генеральний директор

Діана ПОПОВА

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
(НМІУ)

вул. Володимирська, 2, м. Київ, 01001, тел. 278-65-45, E-mail: history_museum@nmiu.org.

20.06.2023 № 340
На № 060/37-354 від 2.06.2023 р

Генеральному директору
Музею історії міста Києва

Діані ПОПОВІЙ

Шановна пані Діано!

У відповідь на Ваш лист з проханням звернутись до Міністерства культури та інформаційної політики з клопотанням про передавання на постійне зберігання Вашому музею барельєфу «Архангел Михаїл» повідомляю наступне.

Національний музей історії України був заснований у 1899 р. як Київський міський музей. Фокус на історії Києва позначився на формуванні фондів, архіву, бібліотеки та виставок нашого музею, при якому був навіть створений особливий відділ – “Старий Київ”. Артефакти пов’язані з історією та культурою Києва передавалися цільово саме для нашого, а не будь-якого іншого музею, вони є історією нашого музею, які не можуть бути передані іншій установі без врахування обставин їх придбання та історії.

Барельєф кінця XVII ст. про який йде мова і який згідно традиції прикрашав київську ратушу, після пожежі 1811 р., зберігався у київського війта, згодом у церкві Всіх Святих на Щекавиці і у 1898 р. був переданий до Київського товариства старожитностей, яке заснувало Київський міський музей. Попри те, що згодом, міський музей набув статусу загальнодержавного, історичного музею, історія стародавнього Києва у ньому відіграє важливе місце. Київ займе чільне місце у новій експозиції нашого музею, над якою ми наразі працюємо. Нагадаю, що саме місце розташування музею, пов’язане з двома нерозривними історіями – міста та нашої держави у їх різноманітних хронологічних та культурних проявах.

Як відомо, Музей історії міста Києва було закладено у 1978 р. Колекція музею, яка створювалася також частково за рахунок зібрання НМІУ, формувалася доволі хаотично,

ВХ. 060/37/179
26.06.2023

що позначилось на концепції експозиції, яка багато в чому була клонована з уже існуючої тоді у Державному історичному музеї.

Ставлення міської влади та держави загалом до музею не можна назвати серйозним – починаючи з 1978 р. заклад змінював приміщення декілька разів, що позначилося і на стані його колекцій. Попри те, що сьогодні музею належать два поверхи “Українського дому” та виставкові приміщення у будівлі торгово-офісного центру по вул. Богдана Хмельницького 7, немає впевненості у тому, що обидві локації будуть останніми, у яких Музей історії міста Києва буде перебувати хоча б найближче десятиріччя. Музей все ще знаходиться у пошуках своєї ідентичності і має визначитися, які аспекти історії та культури Києва він має висвітлювати у своїй експозиції. Не виключно, що у майбутньому, його буде цікавити більш сучасна історія, а не давнина та середньовіччя, які представлені у НМІУ.

Вивчення поставленого Вами питання показало, що воно порушувалося у попередні роки представниками адміністрації Музею історії міста Києва неодноразово. Обговорення такої передачі виносилося на засідання фондово-закупівельної комісії НМІУ, де однастиайно всі члени голосували проти такого рішення. Окрім того, після оновлення приміщення НМІУ, ми плануємо створити необхідні умови для експозиції цієї цінної для історії України реліквії міського самоврядування.

Станом на сьогодні барельєф переданий на тимчасове зберігання термін, якого спливає 15.03.2024 р. Якщо після цієї дати Ви будете мати бажання продовжувати його експонування, ми з радістю підемо Вам назустріч, за умови надання нам для тимчасового експонування деяких музейних предметів з Вашої колекції. Зокрема нас зацікавлять меморіальні предмети П. Скоропадського та залізний меч, який до 1982 р. перебував у колекції нашого музею за номером А-4147 і до Києва немає ніякого відношення. Якщо Вас ця пропозиція не зацікавить – завжди залишається можливість виготовлення якісної копії барельєфу, яку Музей історії Києва зможе необмежено використовувати для своїх проєктів.

З повагою,

Генеральний директор

Федір АНДРОЩУК